

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Joséphine Slotte

5 § 2 p. PreskL –
Borgenärens bevisbörda för
preskriptionsavbrott

Examensarbete
20 poäng

Patrik Lindskoug

Förmögenhetsrätt

HT 2008

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte	4
1.3 Metod och disposition	5
1.4 Avgränsning	5
2 HISTORISK BAKGRUND	6
2.1 Romersk rätt	6
2.2 Preskriptionsinstitutet i svensk rättshistoria	7
3 PRESKRIPTIONSINSTITUTET	10
3.1 Preskriptionens innebörd	10
3.2 Preskriptionens funktioner	11
3.2.1 Partsintressen	11
3.2.2 Samhällsfunktioner	13
4 GÄLLANDE RÄTT	15
4.1 Preskriptionstid	15
4.2 Preskriptionens utgångspunkt	15
4.3 Preskriptionsavbrott	16
4.3.1 Preskriptionsavbrott åstadkommet av gäldenären	16
4.3.2 Preskriptionsavbrott åstadkommet av borgenären	18
5 Borgenärens bevisbörda i praxis	20

5.1	Förutsättning	20
5.2	Bevisbördefrågan	20
5.3	Kraverinran medelst rekommenderad försändelse	22
5.4	Sannolikhetsbedömning	23
5.5	ÖÄ 2461-07 samt ÖÄ 2628-07	25
5.5.1	Förskjutet riskansvar	25
5.5.2	Särskilda omständigheter	27
6	ANALYS	30
6.1	Bevisbördefrågan	30
6.2	Kraverinran via brev	31
6.3	Sannolikhetsbedömning	32
6.3.1	Utredning	32
6.3.2	Bevisbördan	35
6.4	ÖÄ 2461-07 samt ÖÄ 2628-07	35
6.4.1	Utredning	35
6.4.2	Bevisbördan	38
7	SLUTORD	39
7.1	De lege lata	39
7.2	De lege ferenda	41
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	44
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	45

Sammanfattning

Preskription innebär ett utsläckande av möjligheten att med rättsliga medel utkräva prestation enligt avtal. Reglerna om allmän preskription i den svenska rätten finns i Preskriptionslag (1981:130). Enligt denna är preskriptionstiden generellt 10 år. Preskriptionstiden kan dock förlängas genom så kallade preskriptionsavbrott, vilka kan åstadkommas av både borgenär och gäldenär. Borgenären kan väcka talan mot gäldenären vid domstol, eller vidta en motsvarande handling hos annan exekutiv myndighet, genom skiljeförfarande eller förhandling om offentligt ackord. Borgenären kan även tillstålla gäldenären ett skriftligt krav eller erinran om skulden. För att ett krav skall ha preskriptionsbrytande verkan krävs att det kommit gäldenären tillhanda. Bevisbördan för att så har skett åvilar borgenären. Krav som sänds med rekommenderad försändelse bör förse med mottagningsbevis. En enstaka försändelse med reguljär post är ej tillräckligt för att beviskravet skall anses vara styrkt då enskilt brev kan förkomma i posthanteringen, men minst fem brev som har sänts till gäldenärens folkbokföringsadress under preskriptionstiden anses vara tillräckligt. Gäldenären kan invända att särskild omständighet ligger till grund för att brev till folkbokföringsadressen ej kommit gäldenären tillhanda. Då krävs ytterligare bevisning från borgenärens sida för att styrka att brev kommit gäldenären tillhanda med preskriptionsbrytande verkan.

PreskL:s preskriptionsavbrottsregler innebär i praktiken att en fordran kan hållas vid liv längre än gäldenären själv är det. Det är tveksamt om preskription i ljuset av nuvarande reglering ens kan sägas existera. Reglerna om preskriptionsavbrott har kritiserats för att bidra till att gäldenärer blir evighetsskuldsatta. Ett alternativ till den nuvarande preskriptionsregleringen är så kallad absolut preskription. Absolut preskription innebär att det finns en yttersta tidgräns för fordringar, efter vilken fordran ej längre är krävbar. I dagsläget anses det dock tillräckligt att genom eventuella ändringar i nuvarande lagstiftning förhindra evighetsskuldsättning.

Förord

Jag kom i kontakt med de preskriptionsrättsliga frågorna i min nuvarande anställning. Problematiken kring preskription fångade mitt intresse, och jag valde därför att skriva mitt examensarbete i ämnet i fråga.

Mitt arbete med uppsatsen har inte varit helt befriat från svårigheter och hinder, och utan det stöd och den kärlek jag fått av min familj och mina vänner hade jag stått mig slätt. Jag är er evigt tacksam. Jag vill också tacka min handledare Patrik Lindskoug som villigt tog sig an mig och min uppsatsidé.

Joséphine Slotte

Malmö, Mars 2009

Förkortningar

HD	Högsta Domstolen
HovR	Hovrätten
KFM	Kronofogdemyndigheten
PreskF	1826 års Preskriptionsförordning
PreskL	Preskriptionslag (1981:130)
RB	Rättegångsbalken
TR	Tingsrätten
UfR	Ugeskrift for Retsvæsen

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Preskriptionsinstitutet utgör en viktig del av den svenska rättsordningen av otaliga anledningar. Preskription smörjer de civilrättsliga kuggarna. Preskription besparar samhälleliga resurser. Preskription bidrar till att upprätthålla det avtalsrättsliga fundament som säger att avtal skall hållas. Trots denna mångsidiga funktion behandlas rättsområdet något styvmoderligt. Det må vara hänt att preskriptionsfrågan kanske inte låter, eller ser, särdeles upphetsande eller invecklat ut. Jag vill dock uppmuntra läsaren att ta sig tid att något närmare betrakta preskriptionsinstitutet som företeelse. Detta av den enkla anledningen att man först då ser vilka juridiska möjligheter som faktiskt finns däri, den oansenliga första anblicken till trots. Enligt min mening bör juristen ha en god insikt i preskriptionsfrågorna för att på så vis kunna täcka och förebygga alla eventualiteter. Rättsområdet som sådant är mycket intressant, utmanande och har på köpet givit mig en djupare förståelse för grunderna i avtalsrätten såväl som fordringsrätten. Det är också därför jag har valt preskription som ämne för min examensuppsats.

1.2 Syfte

Med föreliggande uppsats avser jag att tydliggöra vad som utgör gällande rätt avseende borgenärens bevisbörda för preskriptionsavbrott enligt 5 § 2 p. PreskL. Uppsatsen bygger främst på en analys av de för frågeställningen mest relevanta rättsfallen. Min förhoppning är att uppsatsen skall kunna tjäna som någon form av vägledning då man som jurist har med preskriptionsrättsliga frågor att skaffa.

1.3 Metod och disposition

Denna uppsats bygger på traditionell juridisk, eller rättsdogmatisk metod. Metoden innebär i korthet att gällande rätt på det aktuella rättsområdet tolkas och systematiseras. Utgångspunkten för tolkningsarbetet har varit PreskL. Jag har sedan sökt ledning i de förarbeten som ligger till grund för PreskL, praxis från HD samt relevant doktrin inom det aktuella rättsområdet. Det finns ett antal verk som speciellt behandlar preskription, men flertalet av dessa har många år på nacken. Jag har därför valt att begränsa urvalet till den mest aktuella litteraturen. Detta har också visat sig vara den litteratur HD hänvisar till i de fall som utreds i uppsatsen.

I kapitel två ges en historisk bakgrund till preskriptionsinstitutet. Denna sträcker sig från ursprunget – romersk rätt – fram till dagens lag om preskription. Kapitel tre utvecklar de olika funktioner preskriptionsinstitutet fyller i samhället, och bygger i stort på Stefan Lindskogs välgrundade framställning i ämnet. Nästföljande avsnitt redogör för gällande rätt avseende preskription och preskriptionsavbrott. I kapitel fem följer en genomgång av relevant praxis från HD. Uppsatsen leder därefter vidare till en analys av de rättsfall som tidigare utretts, och avslutas med ett slutord.

1.4 Avgränsning

Civilrättslig preskriptionsrätt kan delas upp i två avdelningar: allmän preskription och specialpreskription. Specialpreskription finns inom sådana områden som transporträtt och konsumenttjänsträtt. Även reglering rörande avtal av vissa typer, till exempel arrende- och hyresavtal samt anställningsavtal, har egna preskriptionsbestämmelser. Denna uppsats utreder uteslutande den allmänna preskriptionen, vilket är lika med preskription enligt PreskL. Uppsatsen är ytterligare begränsad i det att den i analysdelen endast berör preskriptionsavbrott, och då särskilt preskriptionsavbrott som åstadkoms av borgenären samt vad denne har att tänka på för att kunna bevisa att preskriptionsavbrott skett.

2 Historisk bakgrund

2.1 Romersk rätt

Preskription innebär att möjligheten att med framgång framställa ett rättsligt anspråk på att en viss prestation skall uppfyllas är utsläckt. Tanken bakom preskriptionsinstitutet är långtifrån ny.

Den romerska rättens *hävd*, ett äganderättsförvärv genom fortsatt besittning av ett föremål, utgjorde grunden för det romerska preskriptionsinstitutet. En person som hade faktisk äganderätt, *ex jure quiritium*, över viss egendom kunde överlåta en exklusiv nyttjanderätt av sagda egendom till någon annan *in bonis*¹. Om personen vilken hade förlänats *dominium in bonis* behöll denna rätt under stipulerad tid, hävdefristen, fick denne faktisk äganderätt till egendomen, som om en övergång av äganderätten hade skett genom en av de formella överföringsformerna. Detta sätt att förvärva fast egendom, *usucapio*, stadfästes i de tolv tavlornas lag, men förbehölls romarna, och gällde endast *ager romanus*, alltså romersk egendom. Då det romerska imperiet utvecklades krävdes också att rätten expanderade i motsvarande mån. *Usucapio* fick sedermera sin motsvarighet i de romerska provinserna i *praescriptio longis temporis*; ett sätt att förvärva äganderätt vilket efter hävdetidens utgång även gav ett skydd mot tredje man. Skillnaderna mellan *usucapio* och *praescriptio longis temporis* var dels att preskriptionstiden i provinserna var betydligt längre samt att äganderätten inte övergick *ipso jure*² utan krävde en *exceptio*³. Preskriptionstiderna varierade beroende på huruvida övergången av äganderätt skedde via *usucapio* eller *praescriptio longis temporis* fram till dess att Justinianus införde enhetliga hävdefrister på 10 år för fast egendom respektive tre år för lös egendom.⁴

¹ I god tro, i juridisk mening.

² Enligt själva lagen, utan att någon rättshandling behöver företas.

³ Ett yrkande, formell framställan.

⁴ Lindskog, P, *Preskription – Om civilrättsliga förpliktelsers upphörande efter viss tid*, s 36 f.

Förutom hävden gällande äganderätt till fast och lös egendom förekom även institutet *Praescriptio actionis*. Detta innebar, till skillnad från de tidigare nämnda två instituten, inte något upphävande av den materiella äganderätten. *Praescriptio actionis* innebar att ägaren förlorade sin rätt att genom rättsligt förfarande utkräva sin rätt. Preskriptionstiden varierade mellan 30 och 40 år, och kunde brytas genom att gäldenären erkände sin skuld eller genom att borgenären väckte talan mot gäldenären. Jag använder uttrycken gäldenär, borgenär och skuld då *praescriptio actionis* främst tillämpades på fordringsförhållanden.⁵

2.2 Preskriptionsinstitutet i svensk rättshistoria

De svenska landskapslagarna innehöll inga regler om preskription. Man kunde dock förlora rätten till fast egendom efter det att viss tid förflutit genom regler om urminnes hävd. Hävdebegreppet kom sedan att utvidgas till att omfatta även andra typer av anspråk. De första bestämmelserna, om än vaga, gällande preskription lades fram i form av kungliga förklaringar under 1600-talet: den första av den 10 december 1629, och den sista av den 3 november 1691.

” ..alla skulder och private praetensioner, som hafwa varit i tiugo åhr förtegne, ock ey rätteligen ther på yrkiade, måge blifwa ansedde för sådande, som aldeles äro abandonerade och genom praescription uphäfne..”⁶

De kungliga förklaringarna utgjorde de enda bestämmelserna gällande preskription fram till 1734 års Handelsbalk, vars 9 § 12 HB innehöll en särskild preskriptionsbestämmelse:

⁵ A a s 37.

⁶ 51 § Kongl Maj:ts Resolutioner och Förklaringar på Ridderskapetz och Adelen besvär vid Riksdagen, datum den 29 Novembris Anno 1680, cit efter Lindskog, s 38.

”Hafver man fordran hos annan, i gods, penningar eller hvad thet är, och kräfver then ej skrifteliga eller munteliga, eller gifver then ej an för Rätta, eller hos Konungens Befallningshafvande, inom tjugo år; äge sedan ej någon talan ther å.”⁷

Mellan 1629 och 1734 kvarlåg preskriptionstiden på 20 år. Ingen åtskillnad gjordes mellan adkvisitiv eller extinktiv preskription, och ingenstans anges en explicit utgångspunkt för preskriptionstiden. Den allmänna preskriptionstiden förkortades sedermera genom en förordning av den 13 juni 1800 till 10 år. Motiven till ändringen syns bland annat ha varit ett behov av att förhindra tvister där svag bevisning skulle ha lett till långdragna och kostsamma rättegångsprocesser. Lagstiftaren uppmärksammade alltså behovet av att sätta en gräns i tid efter vilken gäldenärer eller övriga inblandade ej kan anses skyldiga eller kapabla att förete klar bevisning rörande visst prestationsförhållande.⁸ Förordningen av 13 juni 1800 kodifierades sedan i 1826 års Preskriptionsförordning (PreskF), vilken förblev i stort sett oändrad fram till efter andra världskriget.

1957 lade de nordiska länderna fram betänkanden med förslag till en harmoniserad lagstiftning på preskriptionsområdet. Varken dessa förslag, eller de som senare skulle komma att göras, ledde till någon gemensam lagstiftning och det Nordiska Rådet beslöt 1978 att anse uppgiften som avslutad. Arbetet var dock inte bortkastat. Under försöken till harmonisering hade ett svenskt förslag till preskriptionslag lagts fram, Ds Ju 1975:11 Preskription, vilket syftade till att ersätta PreskF med en ny preskriptionslag. Denna skulle stämma bättre överens med de övriga nordiska ländernas lagstiftning på området. Bland förslagen fanns bland annat en ändring till en treårig preskriptionstid som huvudregel, samt att borgenärer endast skulle kunna bryta preskriptionen genom rättsligt förfarande. Promemorian blev därför föremål för omfattande kritik, och omarbetades. Även det omarbetade förslaget, Prop. 1976/77:5, avslogs dock av riksdagen.

⁷ 1734 års lag, cit. efter Jacobson, *Preskriptionens funktioner – Fordringsrättsliga och ersättningsrättsliga problem i komparativ belysning*, s 299.

⁸ Jacobson, H, s 70.

Under genomgången av 1976/77:5 tydliggjordes dock att det fanns skäl att förkorta preskriptionstiden gällande konsumentfordringar, och en ny departementspromemoria påbörjades därför, med inriktning på att förkorta preskriptionstiden gällande fordringar gentemot konsumenter. Prop. 1979/80:119 utvecklar inte närmare vad som ligger bakom åsikten att sådana konsumentfordringar bör behandlas särskilt i preskriptionshänseende. Något kort nämns att konsumentfordringar bör avvecklas efter en kortare tid än 10 år. Bättre ledning finns i prop. 1976/77:116, i vilken anges som skäl det faktum att privatpersoner sällan sparar kvitton och dylika bevis för betalning så länge som 10 år, vilket kan jämföras med resonemanget bakom förordningen av den 13 juni 1800. Utredaren av 1976/77:116 menade att konsumenter skulle löpa betydligt större risk att utsättas för så kallade dubbelkrav om även konsumentfordringar skulle omfattas av preskriptionstiden på 10 år. Prop. 1979/80:119 röstades sedermera igenom av riksdagen, och lades till grund för PreskL, vilken trädde i kraft 1982.⁹

⁹ Lindskog, s 42.

3 Preskriptionsinstitutet

3.1 Preskriptionens innebörd

Preskription innebär kort, enligt Mellqvist och Persson, att en förpliktelse upphör efter det att en lagstadgad tidsfrist löpt ut.¹⁰ När förpliktelsen upphört kan borgenären inte längre göra sin fordran gällande, oavsett om fordran fastställts genom dom/utslag eller ej. Det att en förpliktelse upphör uttrycks i 8 § PreskL som att borgenären förlorar rätten att kräva ut sin fordran. Detta är inte detsamma som att fordran på något vis blir *ogiltig*. Preskriptionens avsedda verkan uttrycks i Prop. 179/80:119 som följer:

”Som påpekas i promemorian bör bestämmelserna om verkan av preskription bygga på att en fordran inte längre kan krävas ut. Borgenären skall inte kunna tvinga fram fullgörelse genom att utverka dom eller verkställighet utan gäldenärens medgivande.”

Preskription innebär alltså i praktiken att borgenären efter det att en fordran preskriberats inte kan vända sig till domstol eller annan rättslig instans för att få fordran fastställd eller indriven. Skulden i sig kvarstår dock som en så kallad naturlig fordran. Även om talerätten avseende fordran har fallit bort så finns skulden som sådan kvar och kan göras gällande mot gäldenären exempelvis som kvittningsgill motfordran, eller i pantförhållande. Svenska domstolar tar normalt inte upp frågor om preskription *ex officio*. Det är upp till gäldenären att göra preskriptionsinvändning. Om gäldenären inte självmant åberopar preskription förlorar denne också rätten att senare åberopa *condictio indebiti* i syfte att återfå pengar som betalats mot en preskriberad skuld.¹¹

¹⁰ Mellqvist, M; Persson, J, *Fordran & Skuld*, s 84.

¹¹ Tiberg, H, *Fordringsrätt*, s 59.

3.2 Preskriptionens funktioner

Preskriptionens faktiska *effekt* är att borgenären förlorar möjligheten att göra anspråk på sin fordran med rättsliga medel, samtidigt som gäldenären befrias från sin förpliktelse. Borgenären torde därför påverkas så att denne antingen söker driva in sin fordran innan preskription inträder, eller hålla liv i sin fordran så långt möjligt är genom så kallade preskriptionsavbrott. Preskriptionsreglerna ger, vilket kommer att visas i det följande, borgenären ett incitament att aktivt hantera fordran genom lämplig åtgärd för att inte förlora rätten att kräva in densamma. Lindskog kallar detta för *indrivnings-* respektive *klargörandeeffekten*.¹² Preskriptionens verkan gällande gäldenären ser något annorlunda ut. En gäldenär som är i ond tro skulle kunna välja att helt sonika hålla sig undan till dess att dennas skuld preskriberats, medan gäldenären i god tro eventuellt ser till att spara kvitton och dylikt som påvisar skuldens ålder, eventuella inbetalningar samt olika åtgärder som vidtagits; något Lindskog benämner *bevarandeeffekten*. Preskriptionsreglernas effekter är logiska och lätta att urskilja. Den funktion preskriptionsinstitutet fyller i civilrättsliga sammanhang är något mindre självklar. Lindskog gör en uppdelning i *partsintressen* och *samhälleliga funktioner* vilken jag ämnar hålla mig till i det följande.

3.2.1 Partsintressen

Parterna i en fordringsituation är fordringsägaren, det vill säga borgenären, å ena sidan, och gäldenären å den andra. Borgenären har självklart ett intresse av att hålla liv i sin fordran till dess att full betalning erlagts. Detta är vad Lindskog kallar *borgenärsintresset*. I borgenärsintresset ligger även sådant som att preskriptionen bör vara förutsägbar och inträffa inom en tid som ej ter sig överraskande för borgenären. Preskriptionsavbrotten skall vara lätta att åstadkomma, och det skall i det stora hela inte vara förknippat

¹² Lindskog, s 55.

med några större svårigheter eller obehag för borgenären att vidhålla sin materiella rätt¹³.

Ponera att borgenären underlåter att erinra gäldenären om dennas skuld under en längre tid, och detta i en situation där preskriptionsreglerna inte existerar. Gäldenären skulle då, efter att exempelvis 13 år passerat, med stor sannolikhet tro att borgenären krediterat sin fordran, glömt bort den eller helt enkelt ignorerar dess existens. För det fallet att gäldenärens antagande inte stämmer med sakernas faktiska tillstånd svävar densamma i villfarelse om sina aktuella förpliktelser gentemot borgenären. Detta leder till slutsatsen att preskriptionsinstitutet också fyller en befriande funktion, eller det Lindskog benämner *befriandeintresset*. Detta intresse har bland annat uttryckts i bokföringslagen (1976:125) 22§ vilken stadgar att skyldigheten att bevara bokföringsmaterial upphör efter 10 år. Det är i sammanhanget viktigt att påpeka att tanken bakom preskriptionsinstitutet inte är att gäldenärer automatiskt skall slippa att betala särskilt gamla skulder. Det är snarare en fråga om att gäldenären inte skall behöva spara bevisning under oöverskådlig tid.

Enligt Lindskog tvingar preskriptionsbestämmelserna fram ett klagörande gällande vad som faktiskt sker med den aktuella fordran, något han kallar *klargörandeintresset*. Gäldenären bör inte drabbas av överraskande krav på fordringar som ligger lång tid tillbaka i tiden, och som gäldenären haft skäl att tro vara utagerade. I vissa situationer kan gäldenären dessutom tro att fordran är oklar. Det enklaste sättet att förvissa sig om att fordran är klar är självklart att kontakta borgenären för att närmare förhöra sig om orsaken till att fordran ej hävdats. Det är dock inte särskilt troligt att en gäldenär självmant ”petar” i saken, och man kan därför med fog säga att det åligger borgenären att klargöra huruvida fordran kommer att hävdas eller ej.

¹³ Lindskog, s 54.

3.2.2 Samhällsfunktioner

Lindskog menar att domstolarna, för att medborgarnas förtroende skall upprätthållas, inte skall tvingas fatta beslut i mål vari bevisningen är för svag eller för gammal. Sådana beslut skulle vattna ur domar som måste vara materiellt riktiga för att förtroendet skall vara intakt: domarna måste kunna övertyga de som läser dem¹⁴. I likhet med lagstiftarna för 1800 års preskriptionsförordning menar Lindskog att bevis blir svagare med tiden. Luckor kan uppstå i minnet hos de inblandade parterna, fysiska bevis kan gå förlorade av olika anledningar. Preskriptionsinstitutet förhindrar att mål avgörs på grunder där bevisningen är för svag, och preskriptionen kan därför sägas ha en *bevisbegränsningsfunktion*.

Preskriptionsinstitutet ligger inom civilrättens område, och civilrättens främsta funktion kan sägas vara den att reglera medborgarnas inbördes mellanhavanden. I ljuset av detta faktum anser Lindskog att preskriptionen bidrar till att upprätthålla sunda relationer medborgare emellan. Detta då det ligger i ett allmänt intresse att fordringar ej ligger i träda, utan att dessa hävdas och avvecklas inom en rimlig tid. De inblandade parterna bör kräva prestation respektive uppfylla sina avtalade förpliktelser inom en begränsad tid. Då preskriptionsinstitutet innebär att en yttersta tidsgräns satts för när fordran upphör att vara hävdbar bidrar detsamma till en snabbare reglering av skuldförhållanden. Detta är vad Lindskog kallar *avvecklingsintresset*.

Lindskog tar även upp något han valt att benämna *anpassningsfunktionen*. Han menar att preskriptionsinstitutet verkar för att eventuella fordringsanspråk anpassas till det så kallade *presumptiva rättsläget*. Detta kan förklaras som ett nolläge vilket utgör utgångspunkten för utredningar gällande anspråk som görs av en medborgare riktat mot en annan. För att rättsordningen skall fungera effektivt krävs en förutsatt utgångspunkt rörande anspråk från vilken en avvikelse kan ske endast under förutsättning

¹⁴ Lindskog, s 57.

att tillräckligt stark bevisning föreligger. Som ett exempel på detta läge kan nämnas det faktum att en lös sak presumeras tillhöra den som har saken i sin besittning, och en egendom presumeras tillhöra den som har lagfart på sagda egendom. Preskriptionsinstitutet bidrar således till att medborgarnas rättsliga mellanhavanden strävar mot nollpunkten, det presumtiva rättsläget. Borgenären ser exempelvis till att den fordran han eller hon har betalas, och domstolarnas arbete underlättas då deras avgörande grundas på ett faktiskt rättsförhållande som överensstämmer med det presumtiva rättsläget.¹⁵

¹⁵ Lindskog, s 59 f.

4 Gällande rätt

4.1 Preskriptionstid

Svensk preskriptionslagstiftning grundas på tillkomstprincipen.¹⁶ Enligt 2 § 1 PreskL löper preskriptionstiden som huvudregel i 10 år efter det att en fordran uppkommit. Undantag görs dock i 2 § 2 st PreskL, vilken stadgar

”Preskriptionstiden är dock tre år för fordran mot en konsument, om fordran avser en vara, tjänst eller annan nytting som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har tillhandahållit konsumenten för huvudsakligen enskilt bruk. Detsamma gäller fordran mot den som har gått i borgen för betalningen av en sådan fordran. Den treåriga preskriptionen gäller dock inte fordringar som grundar sig på löpande skuldebrev.”

Särskilt undantag från huvudregeln görs också gällande hyresskulder, vilka löper ut efter 2 år¹⁷, samt skulder till staten, exempelvis skatteskulder, vilka kan preskriberas efter 5 år.¹⁸

4.2 Preskriptionens utgångspunkt

För att preskriptionstidens längd skall kunna fastställas krävs att startpunkten är klart markerad. 2 § 1 st PreskL anger endast att en fordran preskriberas 10 år efter tillkomsten, under förutsättning att preskriptionsavbrott ej skett, men lämnar tolkningsutrymme gällande när fordran skall anses ha uppkommit. Lindskog resonerar kring det första rättsfaktumets princip, enligt vilken preskriptionstiden börjar löpa vid den

¹⁶ Lindskog., s 357 f.

¹⁷ 12:61 § Jordabalken.

¹⁸ 3:1 § Lag (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.

tidpunkt då det första för fordran nödvändiga rättsfaktum uppstått. Han menar att en sådan startpunkt är oförenlig med borgenärsintresset: borgenären skulle då ställas inför en situation där preskriptionstiden skulle börja löpa redan innan en faktisk fordran uppkommit. Enligt förarbetena till PreskL saknar fordrans förfallodag betydelse för preskriptionstiden.¹⁹ Utredarna menar att det är tidpunkten vid vilken ett avtal som förelade parterna med ömsesidiga förpliktelser slöts som markerar preskriptionstidens utgångspunkt.²⁰

4.3 Preskriptionsavbrott

Preskriptionsavbrottet innebär enligt 6 § PreskL att preskriptionstiden ”nollas” och börjar löpa på nytt från den tidpunkt då den preskriptionsavbrytande åtgärden vidtogs. Preskriptionsavbrotten regleras i 5 § 1-3 p.p. PreskL, och kan åstadkommas igenom att

1. gäldenären utfäster betalning, erlägger ränta eller amortering eller erkänner fordran på annat sätt gentemot borgenären
2. gäldenären får ett skriftligt krav eller en skriftlig erinran om fordran från borgenären eller
3. borgenären väcker talan mot gäldenären eller annars åberopar fordran gentemot gäldenären vid domstol, hos exekutiv myndighet eller i skiljeförfarande eller i förhandling om offentligt ackord.

4.3.1 Preskriptionsavbrott åstadkommet av gäldenären

Enligt 5 § 1 p PreskL avbryter gäldenären preskriptionstiden genom att denne utfäster betalning, erlägger ränta eller amortering eller erkänner

¹⁹ Prop. 1979/80:119, s 22.

²⁰ A.a., s 46 samt 89.

fordran på annat sätt gentemot borgenären. Det är uppenbart att gäldenären genom att uttrycka en vilja att reglera sin skuld också erkänner fordrans existens gentemot borgenären och att en ny preskriptionstid därefter kan börja löpa. Preskriptionsavbrottet förutsätter följaktligen enligt Lindskog att erkännandet är en viljeförklaring. Viljeförklaringen måste vara riktad till borgenären²¹, någorlunda preciserad²² och uttryckt i ord så att tolkning av viljeförklaringen är möjlig. Bevisningen för fordran förnyas därmed, och de av Lindskog angivna bevisvärderings- samt klargörandefunktionerna uppfylls. Även gäldenärens konkludenta handlande kan bryta preskriptionstiden, vilket innebär att gäldenären inte måste ha för avsikt att bryta preskriptionen för att dennas handlande skall få preskriptionsbrytande effekt. Handlandet måste dock innebära att fordran fastställs till existens, viss förpliktelse och storlek.²³ Som exempel kan nämnas att upptagandet av en skuld i en bouppteckning inte innebär att preskriptionen bryts såvitt borgenären ej befinner sig vid bouppteckningen.²⁴

Om viljeförklaringen uttrycks av annan än gäldenären själv gäller civilrättens generella behörighetsregler²⁵. I UfR 1975 s 898 hade den aktuella gäldenären givit sin advokat i uppdrag att träffa en uppgörelse med borgenären. Det erkännande som via advokaten lämnades till borgenären ansågs också binda gäldenären, baserat på den behörighet som förlänts advokaten. Även sådana fall där behörighetsavtal fattas kan komma att få preskriptionsbrytande verkan under förutsättning att borgenären haft fog för att tro att den som gjort den preskriptionsbrytande åtgärden haft behörighet att handla så.²⁶

²¹ Se exempelvis NJA 1876 s 57.

²² Se exempelvis NJA 1917 s 40.

²³ Se exempelvis NJA 1933 s 444 samt NJA 1972 s 29.

²⁴ Jacobson, s 363.

²⁵ Cit efter Lindskog, s 253.

²⁶ Lindskog, s 255.

4.3.2 Preskriptionsavbrott åstadkommet av borgenären

Enligt 5 § 2 p avbryts preskriptionen om gäldenären får ett skriftligt krav eller en skriftlig erinran om fordran från borgenären. Preskriptionsavbrott inträder även om borgenären exempelvis väcker talan mot gäldenären vid domstol, eller genom att vidta en motsvarande handling hos annan exekutiv myndighet, genom skiljeförfarande eller förhandling om offentligt ackord, vilket stadgas i 5 § 3 p PreskL. För det fall att dom meddelas gällande en fordran börjar preskriptionstiden att löpa från det datum då domstolen anlitas.²⁷ Enligt en dom från HovR räknas, i de fall där målet avgörs i HD efter överklagan, preskriptionstiden från det att dom meddelats av TR.²⁸

Beträffande borgenärens möjlighet att åstadkomma preskriptionsavbrott genom domstolsförfarande, eller via annan exekutiv myndighet, gäller följande. Borgenären skall väcka talan mot gäldenären, det vill säga att en stämning skall inkomma till rätten, eller om stämning ej krävs att talan framställs inför rätten.²⁹ Gäldenären måste dock ha delgivits borgenärens framställning innan det rättsliga förfarandet avslutas. Om delgivning ej sker innebär det rättsliga förfarandet inte ett definitivt preskriptionsavbrott, men fordran preskriberas som tidigast ett år efter avslutat förfarande.³⁰

För borgenärens preskriptionsavbrott via meddelande föreligger krav på att erinran om fordran skall vara skriftlig: enligt förarbetet till PreskL bör kravet fästas på papper, för att öka bevisvärdet³¹. Erinran bör förenas med liknande kriterier som de som gäller för viljeförklaringen å gäldenärens sida: Kravet bör utformas på sådant vis att det klart och tydligt framgår att borgenären anser sig ha en fordran gentemot gäldenären, samt att kravet som hävdas är tydligt avgränsad från eventuella övriga krav. Kravet måste

²⁷ Jacobson, s 372.

²⁸ T 3107-08

²⁹ RB 13:4 § 3 st.

³⁰ Lindskog, s 282.

³¹ Prop. 1979/80:119, s 56.

inte ha undertecknats, men det bör vara försett med tydlig avsändare så att fordran lätt kan identifieras.³² I det följande kommer jag att utreda vad borgenären har att tänka på för att denna skall anses ha uppfyllt sin bevisbörda.

³² Lindskog, s 281

5 Borgenärens bevisbörda i praxis

5.1 Förutsättning

Borgenären kan åstadkomma preskriptionsavbrott på två olika vis: dels genom de processuella förfaranden som anges i 5 § 3 p PreskL, dels enligt 5 § 2 p PreskL genom att borgenären tillsänder gäldenären ett skriftligt krav eller erinran om fordran. Det är för borgenären enkelt att bevisa att densamme vidtagit någon av de processuella åtgärder som står honom eller henne till buds. Av den anledningen kommer diskussionen kring borgenärens bevisbörda inte att omfatta denna möjlighet att åstadkomma preskriptionsavbrott.

5.2 Bevisbördefrågan

Enligt 5 § 2 p PreskL står det klart att preskriptionen bryts i och med att borgenären skriftligen erinrar gäldenären om föreliggande skuld. Av förarbetena till PreskL är det också klart att erinran eller krav måste ha kommit gäldenären tillhanda för att preskriptionsavbrott skall ske.³³ Lagtexten saknar dock tydlig angivelse rörande vem som har bevisbördan för att krav eller erinran kommer gäldenären tillhanda.

Enligt bakgrunden för NJA 1996 s 809 hade T.B. och L.S. drivit en rörelse tillsammans. Som ett led i finansieringen av sagda verksamhet tog de upp varsitt lån i Götabanken ställda mot skuldebrev eller order. Som säkerhet för lånet gick T.B. och L.S. i borgen för varandras åtaganden enligt skuldebreven. T.B. lämnade sedermera rörelsen vilken gick i konkurs ett tag efter det att T.B. dragit sig ur samarbetet. Götabanken krävde sedermera T.B. på betalning, såväl för hans eget skuldåtagande enligt skuldebrevet som

³³ Ds Ju 1977:14, s 109, samt prop. 1979/80:119, s 62 och 64.

för T.S:s. Den 20 april 1980 infriade T.B. i egenskap av borgensman L.S:s åtagande genom att betala dennes skuld till Götabanken. T.B. lät sedan genom sin dåvarande revisor avsända två betalningsanmaningar till L.S. Det första brevet avsändes den 19 augusti 1982 adresserat till L.S. i Svanesund. Det andra brevet var daterat den 10 oktober 1983 och sändes till L.S. i Lilla Edet. T.B. hade även begärt en kreditupplysning på L.S. den 6 februari 1984. Det senaste kravet som tillställdes L.S. var daterat den 16 september 1993 och sändes till denne i Lilla Edet. Inget av de brev som sänts till L.S. hade kommit i retur. Då L.S. trots anmaningarna ej betalade sin skuld, ansökte T.B. den 22 september 1993 om ett betalningsföreläggande gentemot L.S. L.S. gjorde preskriptionsinvändning.

L.S. kunde vitsorda att de krav som daterats den 19 augusti 1982 samt den 16 september 1993 kommit honom till handa. Däremot bestred L.S. att han nåtts av kravet från den 10 oktober 1983. För att tydliggöra situationen bör här nämnas att preskriptionstiden på 10 år löpte ut den 20 april 1992 under förutsättning att preskriptionsavbrott ej hade skett. I och med L.S. erkännande att han erhållit det första kravbrevet förlängdes preskriptionstiden ostridigt till och med den 19 augusti 1992. Den avgörande frågan var alltså huruvida det krav som daterats den 10 oktober 1983 hade kommit L.S. tillhanda. Om så var fallet skulle preskriptionen ha brutits, preskriptionstiden skulle ha förlängts till den 10 oktober 1993, och T.B:s ansökan om betalningsföreläggande skulle i sådant fall ha lämnats in före det att fordran preskriberats.

T.B. hade lagt fram en kopia av det avsända brevet för att styrka att L.S. hade mottagit brevet. Enligt TR fanns inte heller någon anledning att betvivla att det aktuella kravet hade avsänts. Att ett brev avsänts är dock inte liktydigt med att detsamma nått avsedd adressat. TR hänvisade till Lindskog³⁴ och angav att det är borgenären som står risken för att krav när gäldenären. TR fann utifrån dessa förutsättningar att T.B. ej styrkt att hans

³⁴ Lindskog, s 279.

krav kommit L.S. tillhanda, och lämnade därför T.B: s talan utan bifall. HovR fastställde TR:s beslut utan ändring, och målet överklagades till HD. HD uttalade att det av 5 § 2 PreskL, med stöd i förarbetena till samma lag, följer att det är borgenären som står risken för att brev med krav eller erinran inte når gäldenären, med följd att preskriptionen icke avbryts. HD hänvisade till förarbetena till stöd också för uppfattningen att bevisbördan för att utsända kravbrev nått gäldenären åvilar borgenären. Inte heller HD fann anledning att ifrågasätta T.B: s uppgifter om att brevet av den 10 oktober 1983 hade avsänts. L.S. hade i sin tur uppgett att han ej nåtts av de krav T.B. sänt ut. Även om ingenting talade för att brevet förkommit i posthanteringen kunde T.B. inte styrka att brevet *de facto* nått L.S. HD lämnade därför T.B: s talan utan bifall.

5.3 Kraverinran medelst rekommenderad försändelse

Makarna B.A. och I.A. förpliktades av Göteborgs TR i dom den 31 januari, samt i ett utslag i lagsökningsmål den 18 februari 1985, att solidariskt betala en viss summa pengar till sökanden V.L. B.A. och I.A. ansökte om återvinning av lagsökningsutslaget, men återkallade senare ansökan och TR avskrev därför målet från vidare handläggning den 22 april 1985. Då V.L. den 8 januari 1997 hos KFM ansökte om verkställighet av TR:s dom samt lagsökningsutslag gjorde B.A. och I.A. preskriptionsinvändning.

De exekutionstitlar vilka V.L. ansökte om att få verkställda var drygt 12 år gamla vid tiden för V.L: s ansökan. Då fordran ej var av konsumenttyp skulle densamma ha preskriberats efter 10 år, det vill säga 1995. Enligt V.L. hade dock preskriptionsavbrott ägt rum den 10 september 1993. V.L. hade då sänt skrivelser till både B.A. och I.A. med rekommenderad post. Skrivelserna hade sänts till den adress som V.L. kände till vid tidpunkten. Detta var även den adress vid vilken makarna var mantalsskrivna vid tiden för avsändandet. V.L. hänvisade vidare till vissa villkor i det skuldebrev

som låg till grund för exekutionstitlarna: meddelande till låntagaren rörande skuldebrevet skulle ha ansetts kommit låntagaren tillhanda senast på tredje dagen efter avsändandet, under förutsättning att meddelandet sänts med rekommenderad post. Som bevisning åberopade V.L. kopior av de skrivelser som tillsänts makarna med rekommenderad post, samt kopia av inlämningskvitto gällande två rekommenderade försändelser från det postkontor där skrivelserna lämnats in. Det ena av de två rekommenderade försändelserna kom i retur då det inte hade lösts ut, den andra returnerades inte.

Under föredragningen i HD uttrycktes åsikten att V.L. med hjälp av mottagningsbevis enkelt kunnat säkra bevis för att adressaterna mottagit de rekommenderade försändelserna. En rekommenderad försändelse *per se* bevisar endast att en försändelse *de facto* avsänts. Mottagningsbeviset sänds tillbaka till adressaten med mottagarens underskrift, under förutsättning att försändelsen hämtas ut.

Bevisbördan för huruvida krav eller erinran kommit gäldenären till handa åvilar borgenären.³⁵ Det ålåg V.L. att styrka att de krav han hade tillsänt makarna också hade kommit dem tillhanda. Ostridigt var att det ena av de två skrivelserna kommit i retur. I detta fall hade preskriptionsavbrott inte skett. Sannolikheten för att rekommenderade brev som inte kommer i retur har lösts ut av adressaten är hög. Trots detta kunde inte uteslutas att den försändelse som ej kommit i retur hade förkommit, exempelvis under posthanteringen. HD ansåg därför att V.L. ej styrkt att skriftliga krav kommit makarna tillhanda på sådant vis att preskriptionsavbrott skett.

5.4 Sannolikhetsbedömning

Malmstolen AB, härafter kallat Bolaget, ansökte den 20 september 2004 om verkställighet av en dom meddelad av TR den 8 oktober 1998. Domen

förpliktigade M.S. att till Bolaget utge en summa om 10 000 kronor, avseende betalning för en pendelport beställd och mottagen av M.S. M.S. gjorde preskriptionsinvändning, och uppgav att han hade inhandlat porten i egenskap av konsument, samt att han ej hört av Bolaget mellan 1998 och 2004.

Bolaget hade, efter utebliven betalning från M.S., lagt över ärendet till ett inkassoföretag, härafter kallat Företaget. Genom Företagets försorg hade fem påminnelser om betalning utgått från Företaget till M.S. under perioden den 2 juli till den 30 juli 2001. Företaget hade även haft kontakt med M.S. per telefon. Under ett av dessa samtal den 2 februari 1999 hade M.S. accepterat en betalningsplan. Vid ett annat telefonsamtal av den 15 januari 2002 hade M.S. erkänt skulden och uppgivit att han ej hade betalningsförmåga. Mellan den 22 mars 2002 och den 16 september 2004 skickade Företaget nio brev till M.S., varav sju fanns upptagna i en automatiskt genererad datafil med brev som sänts till posten för utskrift och befordran³⁶. Alla brev var adresserade till M.S:s folkbokföringsadress, och inget av breven kom i retur. M.S. hade även inbetalat 500 kr den 30 november 1998. Som bevis åberopade Bolaget dataloggar ur Företagets datasystem. Dessa visade att brev skickats mellan den 2 juli 1999 till den 30 juli 2001 samt att telefonsamtal mellan parterna förevarit vid de datum som uppgivits. Bolaget lade även fram kopior av brev som sänts M.S. under perioden den 22 mars 2002 till den 16 september 2004.

M.S. bestred att han skulle ha erkänt fordran, och angav även att han inte fått något av de brev som tillställts honom.

HD bortsåg från de uppgifter som fanns gällande telefonsamtalen och de noteringar som gjorts i Företagets system. Noteringarna ansågs av HD vara ”knapphändiga och svårtolkade”, och kunde på den grunden ej sägas styrka

³⁵ NJA 1996 s 809.

³⁶ Så kallade ePP-brev: Postens kund skickar en datafil till ePP:s centrala dator. Breven som produceras genom ePP skrivs sedan ut och kuverteras av posten.

att preskriptionsavbrott skett genom M.S: s erkännande av skulden. Kvar stod då de avsända breven.

HD uttalade att, när fråga är om bevisning för att en gäldenär mottagit brev med preskriptionsbrytande verkan, ”beviskravet har brukat ställas högt”. HD antecknade vidare, med hänvisning till NJA 1996 s 809 och 1998 s 750, att ett enstaka brev som ostridigt har avsänts till gäldenären inte normalt har godtagits som tillräcklig bevisning för att brevet också kommit gäldenären tillhanda. HD uttalar slutligen, att i sådana fall där ett flertal försändelser sänts till gäldenären får möjligheten att inte åtminstone någon av dessa försändelser nått gäldenären anses vara närmast försumbar. HD anger dock att detta gäller under förutsättning att det inte föreligger någon särskild anledning till varför breven ej skulle nått gäldenären. HD hänvisar i denna del till prop. 1990/91:11, s 19³⁷.

Då M.S. inte anförde någon annan tänkbar förklaring till varför samtliga kravbrev skulle ha försvunnit i posthanteringen eller av annan anledning inte nått honom ansåg HD att preskriptionsavbrott hade skett.

5.5 ÖÄ 2461-07 samt ÖÄ 2628-07

5.5.1 Förskjutet riskansvar

Stena Fastigheter AB, härafter kallat Stena, ansökte den 25 maj 2007 om verkställighet av en dom meddelad av Göteborgs TR den 8 april 1992. Ansökan lämnades in via ombud Intrum Justitia Sverige AB. Domen

³⁷ Den för målet relevanta passusen ur prop. 1990/91:11, s 19 behandlar fel i posthanteringen och lyder: ”Det andra riskmomentet är alltså att posten felbehandlar en försändelse så att den inte når rätt adress. Om så sker är det förstås inte meningen att den sökte skall anses delgiven försändelsen. Risker för sådan felbehandling är enligt postverket minimal. Promemorians förslag är, som jag nämnde, att denna risk skall reduceras ytterligare genom att myndigheten skickar två försändelser med någon dags mellanrum. Om detta förslag har poststyrelsen i sitt remissvar sagt att risken för att båda försändelserna felbehandlas torde vara i det närmaste obefintlig.”

förpliktade O.N. att till Stena utge skadestånd uppgående till viss summa. O.N. bestred ansökan om verkställighet med preskriptionsinvändning.

Stena uppgav att kravbrev hade sänts till O.N. vid sammanlagt 24 tillfällen mellan 1995 – 2006. Stena angav även till vilka adresser kravbrev sänds, och åberopade uppgifter ur företagets datasystem till stöd för adressuppgifterna. Stena hade vidare uppdaterat O.N:s folkbokföringsadress från 1992 och framåt. Dessa uppgifter hade inhämtats från Skatteverket. O.N. var från 1992 till den 6 december 1999 folkbokförd i Göteborg, och från den 15 maj och framåt i Motala. Stena sände nio kravbrev till O.N. under perioden han var folkbokförd i Göteborg, och 11 kravbrev till O.N. då han var folkbokförd i Motala. Av dessa 20 kravbrev kom endast ett i retur. Det yttrande KFM lämnat i ärendet angav att fordran varit inlämnad för verkställighet och redovisats från KFM dels del 8 juli 1998, dels den 20 juli 2001.

O.N. anförde att fordran var preskriberad då ansökan om verkställighet lämnades in mer än 10 år efter det att fordran fastställts.³⁸ O.N. anförde vidare att han ej tagit del av något krav om fordran då han ej bött på de av Stena angivna adresserna under de aktuella tidsperioderna.

HovR uttalade inte huruvida preskriptionsavbrott åstadkommits genom de två tidigare inlämnade ansökningarna om utmätning för fordran. Orsaken till detta var att HovR ej ansåg det utrett om O.N. i sammanhanget hade delgivits eller på annat sätt underrättats om kravet. Angående frågan om huruvida den omständigheten att ett brev bevisligen sänts till mottagarens korrekta adress också skulle godtas som bevis för att det nått adressaten hänvisade HovR till NJA 2007 s 157. HovR konstaterade att det finns risk för att försändelser sänds till fel adress. Dock föreligger skyldighet enligt vissa föreskrifter att till myndighet anmäla adressändring. Vad gäller

³⁸ Preskriptionstiden för fordringar grundade i skadeståndsanspråk är 10 år enligt huvudregeln, 2 § PreskL.

folkbokföringslagen är skyldigheten till och med straffsanktionerad.³⁹ HovR uttalade att det åligger den enskilda att själv underrätta berörda myndigheter om vilken adress denna kan nås på. Mot den bakgrunden angav HovR det vara rimligt att den eftersökte själv får stå risken⁴⁰ om han försummar att uppge rätt adress. HovR hänvisade även till Prop 1990/91:11 s 18 i yttrandet att det skäligen kan begäras att den enskilde vid flyttning begär eftersändning eller på annat sätt säkerställer att han kan nås av sin post

O.N. hade underlåtit att själv anmäla korrekta förhållanden till folkbokföringsmyndigheten. Inte heller hade han på annat sätt säkerställt att han kunde nås av den post som tillsänts honom å hans folkbokföringsadress.

Med beaktande av HovR: s bedömning av vilka krav som skäligen kan ställas på den enskilde i sammanhanget fann HovR att preskriptionsavbrott av Stenas fordran skulle anses ha skett.

5.5.2 Särskilda omständigheter

AK Hansa AB, härafter kallat Hansa, ansökte den 27 mars 2007 hos KFM om verkställighet av ett utslag meddelat mot D.H. den 28 februari 1995. Fordran grundades på ett skuldebrev ställt till SEB eller order, och hade överlåtit från SEB till Hansa. D.H. bestred ansökan om verkställighet med preskriptionsinvändning. KFM fann efter utredning att hinder förelåg mot verkställighet.

Som stöd för sin talan anförde Hansa att preskription aldrig hade inträffat dels då kravbrev skickats löpande till D.H., dels då ansökan om verkställighet gavs in den 27 mars 2007. Hansa hade via ombud tillställt D.H. ett flertal kravbrev gällande den aktuella fordran under tiden den 28 juli 1997 till den 19 oktober 2006. Till styrkande av detta faktum ingav Hansa en utskrift av de brev som hade skickats till D.H. under den aktuella

³⁹ En person som är skyldig att anmäla ändrad folkbokföringsort till behörig myndighet men underlåter att göra detta kan föreläggas vid vite att anmäla ändringen, 31 samt 37 §§ Folkbokföringslagen (1991:481).

⁴⁰ Risken att ej bli nådd.

perioden. Då SEB bytte datasystem efter överlåtelsen fanns dock inga kopior på de brev som sänts före den 27 december 2001. Alla krav hade sänts till D.H: s för perioden aktuella folkbokföringsadress.

D.H. anförde att skulden var preskriberad, samt att hon aldrig hade erhållit någon uppmaning från Hansa att betala sin skuld. D.H. uppgav att hon de senaste 10 åren mestadels hade vistats hos sina syskon i Tyskland på grund av djup depression. D.H. var oförmögen att ta hand om sig själv och goda vänner hjälpte henne med att ta hand om hennes post. D.H. anförde att hennes vänner möjligtvis velat skydda henne och att detta skulle kunna ha varit orsaken till varför hon ej fått kännedom om de krav Hansa tillsänt henne.

HovR angav att bevisbördan för att krav kommit gäldenären tillhanda med preskriptionsavbrytande verkan åvilar borgenären. HovR fann inga skäl att betvivla de uppgifter Hansa lämnat om antalet kravbrev som sänts till D.H. under hennes folkbokföringsadresser. I vart fall 11 av de brev som sänts till D.H. under preskriptionstiden fick anses vara skriftliga krav eller erinringar i PreskL: s mening.

HovR antecknade att relativt stränga beviskrav upprätthållits i praxis, samt att enstaka lösbrev ej ansetts tillräckligt som bevisning för att krav kommit gäldenären tillhanda.⁴¹ HovR hänvisade vidare till NJA 2007 s 157 i uttalandet att enbart det förhållande att en gäldenär påstår att han ej mottagit krav som bevisligen sänts till hans folkbokföringsadress ej är tillräcklig anledning för att förhindra preskriptionsavbrott.

D.H. hade dock påstått att hon vistats under annan adress än den där hon var folkbokförd under den period kravbreven sänts till henne. Mot bakgrund av de uppgifter D.H. lämnade angående hennes levnadsförhållanden under den aktuella perioden kunde HovR ej hålla det för säkert att breven, trots hennes

⁴¹ NJA 1996 s 809.

bortavaro, kommit henne till handa före preskriptionstidens utgång. HovR fann därför att Hansa ej hade styrkt att preskriptionsavbrott skett.

6 Analys

6.1 Bevisbördefrågan

NJA 1996 s 809 slår fast att bevisbördan för att borgenärens krav eller erinran kommit gäldenären tillhanda åvilar borgenären. HD ställde även upp relativt stränga beviskrav för att borgenären ska kunna anses ha uppfyllt bevisbördan. Av förarbetena framgår inte helt klart vad som åsyftats gällande bevisbördeplaceringen. Enligt promemorian bör det överlämnas åt de rättstillämpande myndigheterna att avgöra situationen med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Under remissbehandlingen av prop. 1979/80:119 hävdades dock att principen bör vara att borgenärens meddelanden alltid går på hans egen risk. Även åsikten att bevisbördeplaceringen klart borde anges i lagtexten uttrycktes under remissbehandlingen.⁴² Det faktum att lagtexten inte anger vem som har bevisbördan för att krav eller erinran kommit gäldenären till handa antyder att lagstiftarens avsikt varit att överlåta avgörandet till rättstillämparen, och att det skall grundas på omständigheterna i det enskilda fallet. Viss kritik har framförts mot NJA 1996 s 809. Som exempel kan nämnas Mellqvist och Persson, enligt vilka det i målet förelåg en ”överväldigande sannolikhet” för att det aktuella brevet skulle ha nått gäldenären. De anser det fastställda beviskravet mycket strängt. De har även ifrågasatt lämpligheten i att ställa upp så pass stränga beviskrav i tvistemål, och då särskilt i sådana fall där parterna har en avtalsrelation.⁴³

Med utgångspunkt i Ekelöfs bevisschema⁴⁴ tycks bevisvärdepunkten enligt NJA 1996 s 809 ha satts vid ”styrkt”. Enligt HD var det faktum att två av tre avsända kravbrev bevisligen nått gäldenären ej tillräckligt för att uppnå erforderlig bevisstyrka, då erhållande av det tredje ej vitsordats av gäldenären.

⁴² Prop. 1979/80:119 s 64.

⁴³ Mellqvist; Persson, s 91.

⁴⁴ Ekelöf, P.O., Boman, R., *Rättegång IV*, s 56.

6.2 Kraverinran via brev

I domskälen i NJA 1998 s 750 uttalar HD att uppgifter om hur de rekommenderade breven hanterats ej kunde erhållas från Posten. I dagsläget kan en rekommenderad försändelse spåras i princip timme för timme via Postens hemsida. Även uppgifter om huruvida rekommenderade brev utan mottagningsbevis hämtats ut, eller returnerats, går att få via Posten mot viss avgift. Det framgår inte varför erforderliga uppgifter ej kunde erhållas från Posten i det aktuella fallet. Om dessa möjligheter funnits vid tidpunkten för domen, och om försändelsen som ej kom i retur hade hämtats ut, hade domslutet med största sannolikhet blivit ett annat. Fallet tolkat *e contrario* bör leda till följande slutsats: om borgenären kan visa kopia på avsänt brev, vilket sänts med rekommenderad post och dessutom ackompanjeras av ett undertecknat mottagningsbevis, har borgenären uppfyllt det beviskrav som riktas mot henne för att det skall anses styrkt att krav eller erinran nått gäldenären.

Även om en rekommenderad försändelse inte garanterar att gäldenären hämtar ut det aktuella brevet så kan borgenären i vart fall säkerställa att det *inte* kommit gäldenären till handa. Brev som går som rekommenderad försändelse utan mottagningsbevis kan spåras för att få information om huruvida det blivit uthämtat eller ej. Borgenären kan mot en avgift på 40 kronor beställa en kopia på aviunderskrift då dessa skannas vid avhämtande. Det är dock mer kostnadseffektivt att sända rekommenderade brev med mottagningsbevis, då ett sådant bara kostar 10 kronor och innebär mindre arbetsinsats från borgenärens sida. Fördelen med rekommenderade försändelser ligger enligt min mening i det att gäldenären får vetskap om när en försändelse inte hämtats ut. Även om en rekommenderad försändelse som gått i retur ej kommit fram till borgenären kan denna skaffa sig vetskap om huruvida detsamma ej nått gäldenären. Borgenären vilar då inte i villfarelse om att dennas krav eller erinran kommit gäldenären till handa, och kan därefter vidta de för situationen lämpliga åtgärder som krävs för att åstadkomma preskriptionsavbrott.

6.3 Sannolikhetsbedömning

6.3.1 Utredning

NJA 2007 s 157 tolkas generellt som att det relativt stränga beviskrav som ställts upp i NJA 1996 s 809 har mildrats. Som en indikation på detta kan nämnas följande uttalande från Kronofogdemyndighetens hemsida:

”Enligt tidigare praxis har det krävts att en borgenär, för att kunna bryta preskriptionen, visar genom t.ex. mottagningsbevis att gäldenären har nåtts av hans skriftliga krav. Beviskravet på borgenären har lättats genom rättsfallet NJA 2007 s 157.”

För att kunna utröna huruvida beviskravet *de facto* sänkts eller ej måste man först och främst klargöra vad som avses med uttrycket ”beviskrav”. Som utgångspunkt för analysen kring bevisfrågan tar jag Ekelöfs schema för bevisvärdering. Det som skall bevisas benämns *bevistema* och den *bevisstyrka* som krävs för att uppnå bevistema benämns *beviskrav*.

Detta arbete har som syfte att utreda vad som krävs för att borgenären, i frågor om preskriptionsavbrott, skall anses ha bevisat att dennas krav kommit gäldenären tillhanda. Bevistema är således huruvida ett krav eller erinran kommit gäldenären tillhanda. Beviskravet sattes av HD i och med NJA 1996 s 809 till punkten ”styrkt”. För att borgenären skall anses ha bevisat att dennas krav eller erinran kommit gäldenären till handa krävs alltså att detta faktum kan anses vara styrkt, till skillnad från exempelvis ”sannolikt”.

I NJA 1996 s 809 var det fråga om ett enstaka brev som hade tillsänts gäldenären, och gäldenären bestred att han mottagit detsamma. HD uttalade i domslutet att det, trots att ingenting talade för att brevet hade förkommit

eller av annan anledning inte nått gäldenären, inte var *styrkt* att han fått brevet.

I NJA 2007 s 157 hänvisar HD till NJA 1996 s 809 och noterar att "beviskravet har brukat ställas högt". Vidare säger HD att det faktum att ett enstaka brev ostridigt tillsänts gäldenären "normalt inte godtagits som tillräcklig bevisning för att gäldenären också mottagit brevet." HD uttalar därefter: "När det emellertid som här är fråga om ett flertal försändelser får möjligheten att inte åtminstone någon nått gäldenären anses vara närmast försumbar, om ingen särskild omständighet föreligger." Närmast försumbar torde i det aktuella fallet innebära en synonym för "styrkt".

HD beslutade att preskriptionsavbrott skulle anses ha skett, då gäldenären inte hade anfört någon tänkbar förklaring till varför samtliga brev skulle förkommit under postbefordran.

Av NJA 2007 s 157 kan utläsas att HD anser att

- a) beviskravet har satts högt genom tidigare praxis, att
- b) ett enstaka brev som bevisligen sänts, men inte heller kommit i retur har inte kunnat anses tillmätas tillräcklig bevisstyrka för att uppnå beviskravet "styrkt", samt att
- c) ett flertal avsända försändelser, varav inget kommit i retur, är tillräckligt för uppnå beviskravet styrkt; det vill säga att borgenären framlagt tillräcklig bevisning för att krav eller erinran skall anses ha kommit gäldenären tillhanda.

Det är oklart vilka brev HD syftar på med i uttalandet "ett flertal försändelser." Möjligheten för att inte åtminstone ett av 14 brev ställda till gäldenärens folkbokföringsadress kommer densamme tillhanda är, precis som HD anger, försumbar. HD anger dock inte om det är de fem brev som sänts inom preskriptionstiden som avses, de nio som sänts efter preskriptionens utgång, eller alla 14 sammantaget. Teoretiskt sett kan det

antal brev som sannolikt torde ha nått gäldenären ha nått gäldenären efter preskriptionstidens utgång. HD kräver inte heller någon bevisning för när ett brev med preskriptionsbrytande verkan kommit gäldenären tillhanda, vilket skulle kunna tolkas som en bevislättning.

Att förneka att något av de 14 breven kommit gäldenären tillhanda är en så kallad "tjuvinvändning". Invändningen kan göras och har effekt, men har ett ytterligt osäkert verklighetsunderlag. För att preskriptionsavbrott skall kunna åstadkommas krävs att avbrottet sker inom preskriptionens löptid. På grund av detta sluter jag mig till slutsatsen att HD med sitt uttalande avser de fem brev som tillsänts gäldenären under preskriptionens löptid. Om HD i NJA 2007 s 157 hade krävt faktisk bevisning för när ett preskriptionsavbrytande brev kommit gäldenären tillhanda bleve borgenärens position mycket komplicerad. Borgenären skulle i praktiken aldrig kunna sända krav eller erinran med lösbrev, oavsett mängd, med preskriptionsbrytande verkan. Inte heller försändelser med rekommenderad post samt mottagningsbevis skulle säkerställa borgenärens bevisning då gäldenären alltid helt sonika kan låta bli att lösa ut sådan försändelse. Den faktiska innebörden av det ovan sagda är att en stor mängd fordringar skulle kunna bli preskriberade trots att borgenären faktiskt gjort det som åligger henne enligt 5 § 2 p PreskL för att åstadkomma preskriptionsavbrott.

Kan man då genom tolkning av NJA 2007 s 157 komma till slutsatsen att beviskravet de facto sänkts eller lättats? Det HD fastställt i och med NJA 2007 s 157 är enligt min uppfattning en kvantitativ bestämning uppåt av hur många brev som bör sändas till gäldenärens folkbokföringsadress för att beviskravet skall anses vara uppfyllt, det vill säga för att uppnå beviskravet "styrkt". Detta ökar förutsebarheten för borgenären i och med att det nu finns en definition av hur många brev som bör sändas till gäldenärens folkbokföringsadress för att beviskravet skall anses vara uppfyllt. Man kan eventuellt resonera kring en förändring i *bevisvärdering*, eller i vilket värde som tillmäts de aktuella bevismedlen, men en sådan diskussion förskjuter

inte beviskravet nedåt på skalan. Beviskravet ”styrkt” kvarstår enligt min mening oförändrat från NJA 1996 s 809 till NJA 2007 s 157.

6.3.2 Bevisbördan

HD slog i NJA 2007 s 157 fast att ett flertal brev sända till gäldenärens folkbokföringsadress är tillräckligt för att styrka att krav kommit gäldenären tillhanda.

Då borgenären fullgjort sin bevisbördan flyttas denna till gäldenären. För att de kravbrev borgenären sänt ej skall anses vara preskriptionsbrytande krävs då att gäldenären framlägger bevisning för varför de krav borgenären sänt till folkbokföringsadressen ej har nått honom eller henne. HD pekar på detta bevisbördeskifte i uttalandet

”När det emellertid som här är fråga om ett flertal försändelser får möjligheten att inte åtminstone någon nått gäldenären anses vara närmast försumbar, *om ingen särskild omständighet till stöd för detta föreligger* [förf. kurs].”

Exempel på invändningar kan vara att kravet sänts till fel adress; att någon annan obehörigen tagit hand om den aktuella försändelsen eller gäldenärens tillfälliga bortavaro.⁴⁵

6.4 ÖÄ 2461-07 samt ÖÄ 2628-07

6.4.1 Utredning

Dessa båda avgöranden från HovR har meddelats efter NJA 2007 s 157. Avgörandena utgör exempel på fall där gäldenären anfört särskild omständighet till stöd för att krav ej kommit henne eller honom tillhanda. De båda målen har dock utfallit på olika vis. För det fallet att bevisbördan

⁴⁵ Prop. 1990/91:11 s 19.

vid gäldenärsinvändning av angiven art åter placeras på borgenären bör borgenären förvissa sig om att gäldenärens adressuppgifter är uppdaterade innan krav eller erinran sänds.

I ÖÄ 2461-07 konstaterade HovR mot gäldenärens bestridande att preskriptionsavbrott hade skett. HD:s dom refereras för att visa på det utrymme som lämnats gäldenären att påvisa särskild omständighet till stöd för anförande att preskriptionsavbrott ej skett. Gäldenären uppgav att de krav som borgenären sänt till honom inte hade kommit honom tillhanda då han ej bott på de adresser han varit folkbokförd. HovR erkänner att det föreligger vissa risker för att försändelser inte sänds till rätt adress. Vidare anger HovR att det åligger den enskilde att i görligaste mån tillse att berörda myndigheter har underrättats om vilken adress den enskilde kan nås på. Enligt folkbokföringslagen (1991:481), exempelvis, kan den enskilde föreläggas att anmäla adressändring vid vite. Mot bakgrund av detta uttalar HovR att risken för att den sökte ej nås rimligtvis bör stå av den sökte själv såvitt han eller hon försummar att anmäla sin nya adress. Om den enskilde trots allt vistas på annan adress än den där han eller hon är folkbokförd kan man skäligen begära att den enskilde begär eftersändning eller på annat sätt säkerställer att han eller hon nås av post adresserad till folkbokföringsadressen. Det är alltså inte tillräckligt att en gäldenär invänder att han eller hon inte bott å aktuell folkbokföringsadress dit krav sänts för att undvika preskriptionsavbrott.

Inte heller i ÖA 2628-07 vistades gäldenären på den folkbokföringsadress dit borgenären sänt sina krav. Gäldenären hade varken uppgivit till skatteverket att hon befunnit sig på annan ort flertalet år, eller beställt eftersändning av sin post. På grund av en djup depression bodde gäldenären under en lång period hos sina släktingar i Tyskland. Gäldenären uppgav att hennes vänner skulle ha hjälpt henne att ta hand om hennes post, och att de möjligtvis undanhållit kravbrev från henne i skyddssyfte. Även i detta fall hänvisar HovR till NJA 2007 s 157, men påpekar att situationen i ÖÄ 2628-07 är annorlunda. Hänsyn togs till de levnadsförhållanden gäldenären

befann sig i under den aktuella tidsperioden, och ansåg mot den bakgrunden att det ej kunde anses säkert att hon fått något av kravbreven.

Vad är då skillnaderna mellan de båda fallen? Båda gäldenärer hävdar att de kravbrev som sänts dem ej kommit dem tillhanda. Den uppgivna orsaken till att gäldenärerna ej skulle ha fått breven är också gemensam för dem bägge; nämligen att de vistats under annan adress än folkbokföringsadressen under den tid kravbreven sänts. Ingen av gäldenärerna hade heller beställt eftersändning av posten, men konsekvensen av detta skiljer sig dock åt i de båda fallen. Underlåtenheten att uppfylla den skyldighet som enligt HovR åligger den enskilde att anmäla adressändring ledde i ÖÄ 2461-07 till att gäldenärens preskriptionsinvändning föll. Gäldenären ansågs vara den som skulle få stå risken för att han ej fått kravbreven då han själv inte säkerställt att post adresserad till hans folkbokföringsadress också skulle kunna nå honom. I ÖÄ 2628-07 får underlåtenheten att anmäla adressändring ingen egentlig konsekvens. Gäldenärens invändning om preskription på grund av att hon ej fått kännedom om kravbreven vinner framgång i HovR med följande motivering

”Med hänsyn till vad hon uppgett om hur hennes levnadsförhållanden gestaltat sig under den aktuella tiden kan det inte hållas för säkert att breven, trots bortavaron, likväl har kommit henne till del före utgången av tioårsfristen.”

Det är inte klart vad som är den avgörande faktorn för HovR:s beslut, och som därmed utgör skillnaden mellan utgångarna i ÖÄ 2146-07 respektive ÖÄ 2628-07. Det kan vara det faktum att gäldenären i det senare fallet befann sig utomlands, och att detta gjorde det mer tänkbart att breven ej nått henne. Ett annat tänkbart scenario är att HovR tog hänsyn till det faktum att gäldenären på grund av sin depression kanske inte var kapabel att uppfylla de skyldigheter som enligt HovR i ÖÄ 2146-07 åvilar varje enskild gällande anmälan av ny adress. Något som HovR förbigår med lätt hand är frågan hur

en borgenär alls skulle kunna säkerställa att kravbrev kommer en gäldenär tillhanda under sådana omständigheter som rådde i det aktuella fallet.

6.4.2 Bevisbördan

I ett fall som ÖÄ 2628-07 förflyttas bevisbördan åter över på borgenären. Avgörandet NJA 2007 s 157 säger att ett flertal försändelser som sänts till gäldenärens folkbokföringsadress utan att komma i retur är tillräckligt för att styrka att krav eller erinran kommit gäldenären tillhanda. För det fall att gäldenären hävdar att hon ej fått kraven, och därtill anger en särskild omständighet till stöd för detta, vilar det åter på borgenären att styrka preskriptionsavbrott. Enligt min mening måste detta då i princip ske genom bevis om delgivning.

7 Slutord

7.1 De lege lata

En av avtalsrättens grundprinciper är den att avtal skall hållas. Utan denna fundamentala presumtion skulle få avtal slutas. Parterna skulle inte kunna förlita sig på att de rättigheter och förpliktelser avtalet stadfäster skulle komma att utföras. Även i sådana fall där någon av avtalsparterna fallerar genom att ej prestera enligt den tidsram som angivits i avtalet bör den tappande parten behålla möjligheten att utkräva prestation. Denna möjlighet bör regleras i lag då det inte ter sig rimligt att en fordran skall kunna leva vidare i all evinnerlighet utan att en borgenär alls måste aktivera sig. Även andra samhällseliga skäl föreligger för att reglera fordringars livstid⁴⁶. PreskL är den lag som reglerar fordringars livstid bland annat genom att ange hur en borgenär skall gå tillväga för att tillse att en fordran ej preskriberas.

Enligt 5 § 2 p PreskL kan borgenären åstadkomma preskriptionsavbrott genom att tillställa gäldenären ett krav eller en erinran gällande den aktuella skulden. Enligt såväl förarbetena till PreskL som det sunda förnuftet måste kravet eller erinran ha kommit gäldenären tillhanda för att det skall kunna tillmätas preskriptionsavbrytande verkan: gäldenären vet annars inte att borgenären anser sig ha en fordran gentemot henne eller honom. Frågan som utretts i denna uppsats är vad som krävs av borgenären för att denna skall anses ha uppfyllt det som åvilar henne enligt 5 § 2 p PreskL. Efter en analys *de lege lata* samt praxis, och då särskilt NJA 2007 s 157, kan följande rekommendationer ges.

Kravet eller erinran måste vara skriftligt. Grunden för fordran skall i görligaste mån preciseras, och bör utformas så att det klart och tydligt framgår att borgenären anser sig ha en fordran gentemot gäldenären. Kravet

måste inte undertecknas men skall innehålla information om vem som är avsändare så att kravet lätt kan identifieras.

Själva befordran av kravet kan ske genom lösbrev eller som rekommenderad försändelse. Krav eller erinran som sänds med rekommenderad post bör förenas med mottagningsbevis för att förenkla bevisning i de fall försändelsen faktiskt hämtas ut. Det är möjligt att erhålla information om huruvida rekommenderade brev utan mottagningsbevis blivit uthämtade. Detta är dock förenat med större kostnader än den avgift som erläggs för mottagningsbevis varför borgenären vinner på att betala för mottagningsbeviset. En rekommenderad försändelse innebär dock inte säkert att krav eller erinran når gäldenären då denna kan underlåta att hämta ut försändelsen. Det man uppnår med rekommenderad försändelse i de fall densamma inte hämtats ut är visshet om att krav *ej* kommit gäldenären tillhanda.

Ett enstaka brev som sänts till gäldenärens mantalsskrivningsadress är inte tillräckligt för att bryta preskriptionen. Detta gäller även om brevet *ej* kommer i retur. För att krav som sänts som lösbrev skall kunna tillmätas preskriptionsbrytande verkan syns det som att fem brev skall ha tillställts gäldenären till dennes folkbokföringsadress innan dess att preskriptionstiden löpt ut. Rättsläget gällande färre försändelser än fem men fler än en är ännu oklart då inget fall avgjorts på dessa grunder. Krav som sänds med lösbrev skall gå till gäldenärens folkbokföringsadress.

Avgöranden från HovR visar dock att borgenären inte alltid kan räkna med att krav som sänts som lösbrev enligt NJA 2007 s 157 tillmäts preskriptionsavbrytande verkan. Gäldenären kan invända att det föreligger särskild omständighet till stöd för att han eller hon *ej* nåtts av kraven trots att desamma sänts till den aktuella folkbokföringsadressen. Enbart det faktum att gäldenären *ej* bott på angiven folkbokföringsadress syns inte vara tillräckligt som stöd för att krav *ej* kommit gäldenären tillhanda. Om

⁴⁶ Se vidare i avsnitt 3.1.

gäldenären däremot anför tänkbar anledning till varför kraven ej kommit honom eller henne till del förskjuts bevisbördan åter till borgenären. En invändning av den senare typen är det svårt att gardera sig mot. Det borgenären kan, och bör, göra är att alltid uppdatera gäldenärens folkbokföringsadress innan kravbrev sänds ut.

Något som ej tagits upp i de rättsfall som analyserats är möjligheten att via delgivningsman tillse att krav kommer gäldenären tillhanda. Enligt min mening är detta en metod som borgenären bör överväga i sådana fall där fordrans storlek motiverar de eventuella merkostnader ett sådant förfarande ger upphov till. Personlig delgivning av krav bör, i fall där preskriptionsavbrott ej säkert skett, ske i slutet av preskriptionstiden för att säkerställa kravets preskriptionsbrytande verkan.

7.2 De lege ferenda

Gällande svensk rätt för preskription av civilrättsliga fordringar innebär att preskriptionstiderna med relativ lätthet kan avbrytas. En fordran kan i dagens läge få en i praktiken obegränsad livstid. Preskriptionslagstiftningen skulle kunna medföra att det inte längre existerar någon preskription: i teorin kan gäldenärens skuld följa honom eller henne genom ett helt liv och även efter döden göras gällande i boutredning. Huruvida detta är rätt eller fel skall jag låta vara osagt. För vissa fordringar gäller dock så kallad absolut preskription. Som exempel kan nämnas statens fordringar gällande obetalda skatter samt underhållsbidragsskulder, vilka preskriberas efter fem år.⁴⁷

Den 24 september 2008 utgavs SOU 2008:82, ”Vägen tillbaka för överskuldssatta”. Utredaren Jan Ertsborn har i betänkandet bedömt frågan om absolut preskription som åtgärd i syfte att begränsa gäldenärers skuldbörda. Absolut preskription innebär en yttersta preskriptionsfrist varefter borgenären förlorar sin rätt att kräva sin fordran. Ertsborn menar att de

⁴⁷ 3 § Lag (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m., respektive 7 kap 9 § Föräldrabalken (1949:381).

svenska preskriptionsreglerna ej syftar till att låta gäldenärer undslippa skyldighet att utge betalning för klar och förfallen fordran, men att reglerna om preskriptionsavbrott bland annat syftar till att gäldenären av *rimlighetsskäl* skall kunna komma ur ett fordringsförhållande. Ertsborn framhåller att PreskL tillkom innan den automatiserade databehandling som nu existerar vilken förenklar fordringsbevakning betydligt jämfört med tidigare. Detta anser Ertsborn innebära att en fordran utan någon större svårighet kan hållas vid liv under en obegränsad tidsperiod. NJA 2007 s 157 anges i utredningen ha satt standarden för när försändelse med preskriptionsbrytande verkan skall anses ha kommit gäldenären tillhanda. Det Ertsborn syns vara mest kritisk mot vad gäller obegränsad preskription är handeln med förfallna fordringar. Ingen invändning görs mot handeln som sådan då den tillmäts en viktig marknadsekonomisk funktion. Det utredaren menar i viss mån talar för absolut preskription är det faktum att köpare av förfallna fordringar saknar en relation till skuldförhållandet *per se*. Av denna orsak kan det vara svårt att i en rättslig prövning utreda bevisning gällande det förhållande som förelåg mellan de ursprungliga parterna. Som stöd för sitt uttalande anger Ertsborn uppgifter från KFM. Enligt dessa uppgifter återkallas ofta ansökningar om betalningsföreläggande gällande fordringar som köpts i stock omedelbart av sökande då gäldenären gjort preskriptionsinvändning. För de fall återkallelsen grundar sig i ekonomiska överväganden har Ertsborn ingenting att invända. Om det däremot förhåller sig så att ansökan dras tillbaka på grund av att den visar sig vara preskriberad menar Ertsborn att det kan misstänkas att många gäldenärer åläggs att betala för förfallna fordringar för att de helt enkelt inte tänkt på göra preskriptionsinvändning. Detta anser Ertsborn vara en otillfredsställande situation som möjligen i sig kan vara ett skäl att införa regler om absolut preskription. Utredarens slutliga bedömning är dock att regler om absolut preskription för närvarande ej bör komma ifråga, utan att tillfredsställande resultat för att förhindra evighetsskuldssättning kan åstadkommas genom ändringar i befintlig lagstiftning.⁴⁸

⁴⁸ SOU 2008:82 s 179 ff.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Ds Ju 1975:11 med förslag till preskriptionslag

Prop. 1979/80:119 med förslag till preskriptionslag m.m.

Prop. 1990/91:11 om några delgivningsfrågor

SOU 2008:82, *Vägen tillbaka för överskuldsatta*

Litteratur

Ekelöf, Per-Olof; Boman, Robert, *Rättegång – Fjärde häftet*, 6:e upplagan, Uppsala, 1992

Jacobson, Herbert, *Preskriptionens funktioner*, Stockholm, 2005

Lindskog, Stefan, *Preskription – Om Civilrättsliga förpliktelsers upphörande efter viss tid*, 2:a upplagan, Stockholm, 2002

Mellqvist, Mikael; Persson, Ingemar, *Fordran och skuld*, 7:e upplagan, Stockholm/Uppsala, 2004

Tiberg, Hugo, *Fordringsrätt*, 6:e upplagan, Stockholm, 1998

Rättsfallsförteckning

Rättsfall från HD

NJA 1876 s 57

NJA 1917 s 40

NJA 1933 s 444

NJA 1972 s29

NJA 1996 s 809

NJA 1998 s 750

NJA 2007 s 157

Rättsfall från HovR

ÖÄ 2461-07

ÖÄ 2628-07

T 3107-08

Utländska rättsfall

UfR 1975 s 898